

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomae Młodzianowski Poloni, Societatis Jesu,
Praelectionum Theologicarvm Tomus**

**Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682**

Difficultas I. Examinantur Argumenta negantium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82973)

RESPONDETUR. Esse illam subjectam, non quoad suam in Deo reperibilitatem: neq; enim abrogari potest à Deo; licet sit subjecta, quoad suum exerceri.

INSTABIS. Jus creaturæ in Deum, non debet esse obligatio instituta à Deo ad aliud, quàm ut sit in utilitatem creaturæ, quæ obligatio potest esse, etiam circa potestatem absolutam.

RESPONDETUR. Si illud jus sit ex titulo fidelitatis divinæ, haberi posset à creatura, sed non sub onere injuriæ, obligationisque rigorosa.

OBJICITUR 5. Etiam supposita obligatione domini, potest adhuc salvari dominium in Deo idq; duplici titulo. Imprimis, quia dominium debet esse respectu possibilem; hinc licet chymæram non possit Deus annihilare, est adhuc perfectus Dominus. Jam autem supposita promissione, non est possibile in Deo actus utendi re illa, prout voluerit. Deinde quia habet in potestate voluntates hominum, quibus aliquid promitteret, adeoque illas inclinaret, ad id non præstandum, quod eis promisit, si vellent non præstare.

RESPONDETUR. Quod ad primum attinet. Cum negemus obligari dominium Dei, negamus consequenter non esse possibilem actum utendi re illa, siquidem datur potentia illius actus inobligata. De chymæra disparitas est, quia non utendo illa, prout libuerit, nulla sequitur in dominio Dei: nunquam enim poterat illa uti, prout liberet. Si autem cum possit inante, uti re Deus ad libitum, nunc autem non posset, fieret mutatio in dominio, impossibileq; est dominium in chymæras, possibile in obligabilitas potestatis.

Quod attinet ad secundum. Necdum salvabitur dominium Dei: quia ponetur dependens à consensu humano. Rursus per ordinem saltem ad gratias inefficaces, adeoque non impetrantes consensum, non posset sine injuria operari. Denique antecedenter ad impetratum consensum creaturæ, careret illa potestate. Illustrari solet instantia, si esset Petrus tam efficax in dicendo, ut posset persuadere creditori remissionem debiti, non ideo tamen esset Dominus stante debito, ita & in præsentia.

INSTABIS. Deus habet perfectissimum dominium nostrarum voluntatum, quamvis de illis non possit disponere independenter ab illis consentientibus. Ergo, & rerum obligatarum adhuc posset Deus habere perfectissimum dominium, quamvis de illis non posset disponere, nisi illis consentientibus, quibus obligavit dominium. Imò videtur de facto Deus obligasse suum dominium in voluntates creatas, in principis non prædeterminantium; siquidem uti illis non potest, independenter à consensu creaturæ.

RESPONDETUR. Cum nusquam habuerit

Deus potestatem, salvâ libertate necessitandarum voluntatum, quamvis eas non necessitet, verè adhuc manet non diminutum dominium, diminutum autem esset, si obligaretur, cum esset inobligatum. Addo quantumvis illas necessitaret adhuc injuriam non inferret, inferret autem, si procederet ut liberet, habendo obligatum dominium.

QUÆSTIO II.

An Creaturæ ad Deum, possit dari perfecta Justitia?

NEGAT VASQ. HURT. de Incarn. Becan. Merac. Ponunt illam alii cum Suar. in quantum illam ponunt in Deo. Aliqui illam negant in Deo, ponunt in creatura qualis Lugo. d. 3. n. 55. Falsolus autem 1. p. q. 21. a. 1. dub. 5. non ponit creaturam posse esse Deo justam, sed ponit posse esse injuriam.

DICENDUM est. Non posse dari strictam justitiam creaturæ erga Deum.

Probatio Conclusionis, quæ sit adferenda, ut videatur. Sit

DIFFICULTAS I.

Examinantur Argumenta Negantium.

CUM in 1. P. docuisset Vasq. non reperiri justitiam rigorosam, inter Deum, & homines, ut videre est disp. 84. Respondit illi Suar. præcipuè opusculo de justitia Dei. Iterato refutavit illum Vasq. 1. 2. d. 223. Aliqua ex illis adferenda sunt.

Punctum Difficultatis 1.

Proponitur Primum Argumentum.

PRIMA RATIO est ex Vasq. 1. P. d. 85. n. 18. petita ex natura objecti justitiæ commutativæ, cujus formalis ratio in æqualitate dati & accepti consistit. Objectum formale justitiæ commutativæ, ejus distinctivum, est æqualitas dati & accepti. Sed inter creaturam & Deum non potest esse dicta æqualitas. Ergo. Major probatur Auctoritate S. Thom. id docentis 1. p. q. 21. a. 1. & 2. 2. q. 61. a. 3. & Auctoritate Arist. 5. Eth. c. 2. ubi dicit, specialem justitiam versari circa tria tantum bona, pecuniam, honorem, & salutem, & nisi statuatur in his æqualitas justitialis, sequitur in omni virtute esse justitiam propriè & speciali modo: quia omnis virtus observat in sua operatione æqualitatem cum sua regula. Et, si facere aliquid secundum voluntatem superioris, quod illi placet, est opus justitiæ specialis, & ex tali opere constituitur æqualitas justitiæ in retribuendo mercedem, tunc sequitur, in omni opere bono esse datum, & con-

& contra passum, sicut in quovis contrahente cum alio, quod postulet retributionem ad justitiam. Et ita omne opus bonum erit justitiæ specialis, quod est omnes virtutes confundere. Deinde Arist. 5. Eth. 4. assignans justum commutativum, dicit illud esse in emendandis commerciis. Et in c. 5. in omni commutatione esse reparationem, eo quod pro accepto retribuendo, patiatur abdicando dominium. Postremo, quia justitia debet esse inter duos retributionis capaces; quoties enim nihil interest unius, id quod alius facit, nullam cum eo justitiam commutativam servare potest. Ergo ad justitiam specialem requirit, ut utriusque mutuo sit, quod datur & accipitur. Min. probat ex illo Job. 25. *Si iuste egeris, quid donabis ei. Job. 22. quid prodest Deo si iustus fueris, aut quid ei confert, si fuerit immaculata via tua.* Deinde Deus ita est supra omnem creaturam, ut nulla re creata indigeat, nec aliquid extra se in suam cedat utilitatem, etiam si in honorem, gloriamque illius fieri dicatur: honor enim est in honorante, at inter honorem hominis & Dei magna differentia: quia dum honoratur homo, etiam si honor ipsius in alio sit, & ipse etiam ignoret, est tamen ei utilis: honor autem, quem Deo facimus, non est in utilitatem illius.

RESPONDET I. Suar. Opusc. de Just. Dei n. 14. hæc vera esse de justitia humana, quatenus tali, prout de illa egerunt Philosophi: neque eadem specie virtus moralis inclinat homines ad servanda hominibus jura, & servanda Deo; non esse autem vera de justitia formaliter & abstractius accepta, quæ sit virtus moralis inclinans voluntatem hominis ad servandum illi jus divinum, quæ virtus erit formaliter commutativæ justitiæ: quia proprium commutativæ, est jus proprium alterius servare seu retinere. Et sic religio, prout est virtus reddens debitum Deo, est specialis justitia, sacrilegium non est contra justitiam humanam, est tamen contra justitiam, quæ reddit debitum Deo. Idem dicendum de blasphemia, quæ si sit contra veritatem fidei, sub hac ratione fidei opponitur, revera autem est Sacrilegium contra Religionem.

CONTRA. Tum quia. Universaliter dictis locis egit Philosophus, de justitia, & si posuit ejus objectum quod excludit justitiam inter creaturam & Deum, hoc ipso negavit justitiam creaturæ ad Deum. Tum quia; dicit Vasq. proprium commutativæ esse jus alterius servare non quomodocunque, sed in ratione dati & accepti utilis, negabitque ulterius Vasq. religionem in rigore esse justitiam commutativam, eo quod non reddat debitum, quæ utile, concedetque Vasq. eundem actum ratione diversarum formalitatum posse diversis virtutibus opponi, ut adulterium opponitur justitiæ & temperan-

tia, sed negabit sub ulla formalitate sacrilegium opponi juri justitiali divino; cum non auferat Deo ullum utile.

ADDIT I. ad Responsonem Suar. cit. n. 17. Majoris est momenti, quod pertinet ad honorem & æstimationem alterius, quam ad utilitatem, & commodum, etsi in nobis honor; & fama utilitate mensurentur, ideo est, quia est inferioris ordinis; Divinus autem honor est per se æstimabilis; alioqui tantum illum Deus non commendaret, nec honor & gloria Dei possent esse materia specialis obligationis erga Deum, si Dei nihil interest opus illi promissum: nihil enim æstimabit quod fiat necne: potest item Deus facta sibi promissione & pacto, speciale jus acquirere, redditioque talis juris, formaliter ad justitiam pertinebit.

CONTRA est. Tum quia. Concedo esse majoris ex objecto momenti honorem & æstimationem, præ utili; sed nego quod honor possit esse materia justitiæ, nisi in quantum utilis est. Tum quia; quamvis honor creatus sit inferioris ordinis, est tamen verè honor, & nihilominus non est objectum justitiæ, nisi in quantum utilis, & si censeretur, ut ita dicam, inter bona inutilia, illius violatio, non esset injustitia. Ergo, cum Deo non sit utilis honor illius, non erit materia justitiæ. Concedo quidem Dei honorem, esse per se æstimabilem, sed nego quod sit æstimabilis in ordine ad justitiam, si non habeat formalitatem utilis.

ADDIT 2. Suar. Sæpe Deum pacisci cum creatura de operibus, intervenitque illic commutatio, ut etiam agnovit S. Thomas in 3. p. q. 85. a. 3. dicitque; illic intervenire commutationem quandam, unde æqualitas commutativæ non debet esse ut sic æqualitas dati & accepti cum mutua utilitate: id enim spectat nonnisi ad creatam commutativam. Sufficit ergo, ut ponatur commutatio aliqua, id est, exhibitio aliqujus actionis, vel passionis ex parte utriusque personæ, ut verum & proprium jus justitiæ, inter eas interveniat. Quod ipsum ulterius probat: quia commutativa inclinat voluntatem ad reddendum alteri, quod est aliquomodo suum ratione dominii, aut æquivalentis juris; ideo etiam includit necessitatem quandam, quam nomine debiti significamus, quæ necessitas oritur, vel ex injuria, vel ex contractu, aliàs, erit liberalis donatio.

CONTRA. Tum quia. Concedo, posse illic intervenire pactum; sed nego, quod pactum, commutativæ justitialis: deest enim specificativum, nempe datum & acceptum utile: Tum quia. Expresse S. Thomas dicit intervenire illic aliquam commutationem. Ergo non est rigorosa, adeoque nec justitialis propriè. Tum quia; nego ex dictis rationem dati & accepti cum mutua utilitate solum formalisare creatam justitiam: nam Philosophus definiendo com-

mutativam, respexit ad utile. Ergo, si hoc non habetur, in commutatione facta à parte Dei; hoc ipso non habetur definitio commutativæ, adeoque iustitiæ. Unde ulterius conceditur, commutativam includere voluntatem reddendi suum, sed nego, quod reddendi suum, quocumque modo, sed reddendi suum utiliter.

ADDIT 3. Idem. Quod dicitur commutativam versari circa tria bona pecuniam, honorem, & salutem, id verum est de iustitia humana, sed improbable est, esse hoc objectum iustitiæ commutativæ, ut sic: quia neque consequens potest aliqua ratione probabili suaderi. Quod ipsum illustrat. Misericordia si consideretur, quatenus inter homines exercetur, adæquata illius materia, sunt bona materialia: nam etiam in bonis spiritualibus non nisi mediis actionibus corporis subvenitur; & tamen agnoscimus fieri misericordiam per interiores actus, ut orando, per externas item actiones Sacramentorum &c. quamvis Aristoteles has materias non agnoverit. Ergo, sicut non sequitur, non dari misericordiam altiore, ita nec sequitur non dari iustitiam altiore. Quod ipsum ulterius ex hoc colligit Suar. Quia quod illa bona, sint materia iustitiæ inter homines, inde est: quia non nisi in his bonis, homo potest ladi, vel ditior aliquo modo fieri: si ergo dentur personæ intellectuales inter quas possit esse communicatio in alio genere bonorum, poterit etiam esse jus proprium ad tale bonum: unde universaliter materia adæquata commutativæ erit, omne illud bonum, quod quis debet, & potest conferre alteri ex vi proprii juris.

CONTRA. Tum quia. Immerito assumit Suar. Consequens illud non habere fundamentum: ponit enim Aristoteles cit. hæc verba. *Sed hæc tamen* supple particularis commutativa) *circa honorem, aut pecunias, aut salutem, aut si cuncta nomine non possent comprehendere, circa ea omnia versatur, ab voluptatem, quæ à lucro consequitur.* Ubi ut vidimus rationem communem pecuniæ, famæ, salutis, constituit Aristoteles, voluptatem è lucro, seu utili consequentem, quo posito inferitur consequens. Ergo, si Deus non habet lucrum, comparatus ad creaturam, non habet etiam iustitiam commutativam: nam hæc per Aristotelem, respicit lucrum, & si definitivè per Aristotelem respicit commutativa lucrum, cum hoc non reperitur in Deo, non reperitur definitivè commutativa, adeoque neque ipsum definitum, commutativa iustitia. Optime autem inferitur consequens, & probatur consequentia à negatione definitionis ad negationem definiti. Tum quia, ea quæ adfert de misericordia, non convincunt: nam si definitivè misericordia esset subventio corporalis, excluderetur etiam illa à Deo; sed quia definitivè misericordia, est subvenientia

alienæ miseriæ, bene illa ponetur in Deo, cum illi hæc definitio conveniat. Quia autem definitivè, per Aristotelem, debet esse commutativa circa lucrum seu utile, cumque Deus nullam utilitatem ex operibus nostris percipiat, bene inferimus, Deo commutativam non convenire. Tum quia. Nego bene prædictam commutativam à Suar. assignari; nisi addatur, quod debeat conferre alteri utile: quia nisi hoc addatur, non ponetur ad mentem definitionis voluptas lucri. Cum tamen posita sit ab Aristotele; hinc eam non ponere, erit non ponere hoc, quod posuit, tanquam rationem definitivam Aristoteles.

ADDIT 4. Idem. Quomodo contra passum ad hanc iustitiam requiratur. Non enim requiritur, ut ab alio accipiat aliquid utilitatis: nam quando promissio obligat ex iustitia, ille, qui solvit, nihil ab illo accipit utilitatis; sæpeque etiam inter homines ponitur stipendium ex iustitia, pro opere nullius utilitatis, imò nec voluntatis, ut si quis det stipendium, ut interficiat, vel mutilet innocentem. Et si dicas esse utilitatem: quia expletur illius appetitus & voluntas; est hoc abuti terminis; alias implere voluntatem Dei, quando aliquid præcipit, esset aliquid facere inutilitatem illius. Non etiam requiritur, ut qui retribuit, mali aliquid patiatur: nam per se hoc non nisi necessarium est, ut jus alterius exæquetur. Quod autem hoc fiat per privationem dominii alterius, per accidens est. Et sicut in subveniendi alteri semper aliquis se privat dominio rei, vel saltem usu, aut onus aliquod suscipit, neque tamen de ratione misericordiæ est repassio. Ergo quamvis iustitia humana involvat repassum, non sequitur, quod involvat iustitia, ut sic. Et sicut potest aliquis subvenire miseriæ sine repassione, ut si pro altero oret, ita & in iustitia evenire hoc potest, casu, quo quis ex stipendio teneatur talem orationem facere. In hoc ergo solo stabit repassio, quod tanta debeat esse retributio unius, quanta fuit operatio alterius.

CONTRA. Tum quia. Ut urget Vasq. l. 5. d. 223. replicans rationes Suarii. Ea quæ adfert de misericordia, non convincunt: quia nemo dicit de ratione misericordiæ, esse abdicationem dominii. Unde etiam inter homines est sine abdicatione dominii; dato v.g. solo usu fructus. Jam autem repassioem requirit Aristoteles ad iustitiam, & commutativa inter homines, non est sine abdicatione dominii. Tum quia. Quando aliquis accipit pecuniam, ut interficiat innocentem, onus illud occidendi, non potest non esse pretio æstimabile. Tum quia. Nego, quod ille, qui ex iustitia solvit promissum, nihil accipiat utilitatis, quamvis hic & nunc non accipiat, & si nihil accipit utilitatis, obligabitur ad solutionem ex mera fidelitate. Tum quia. Nego, non percipi à condu-

gen-

R. P.
H. M. L. O. D.
la. 10. w. s. k.
Tom. 3. et 4.
D. VI
6

cente utilitatem ex occisione innocentis, qualis esset v.g. utilitas ne se infestet, ne causam urgeat &c. hinc non erit utilitas illa oriunda ex practica impletione voluntatis conductoris: sed alia erit utilitas, quam innui, vel alia similis. Tum quia. Nemo de definitiva ratione misericordiae etiam creata, ponit repassionem: Jam autem cum non loquatur de justitia creata Aristoteles, sed de justitia sine addito, censendus erit loqui de justitia ut sic; ad quam tamen repassionem requirit. Tum quia. Casu, quo quis orationem teneatur ex justitia facere, interveniunt ea, quae assumit argumentum, nempe utilitas ejus, qui conducit, & utilitas ejus, qui conducitur, ratione pretii, consequenter habetur etiam passio, & repassio: & si non haberet utilitatem ex oratione, non solveret ex justitia. Tum quia; ad repassionem debet quidem esse tanta retributio, quanta fuit operatio alterius, sed non quomodocunque, sed prout habet rationem utilis.

ADDIT 5. Idem, varias instantias, quibus probat latius patere justitiam, quam commutationem inter homines, quia inter Angelos ipsos in pura natura consideratos, talis commutatio potuisset reperiri, & si verum est, posse unum Angelum vim inferre Angelo alteri, hæc actio posset esse inter illos injuriosa. Item si illum decipiat in contingentibus & liberis, vel infamet. Item si non exhibeat honorem, quem fortè ratione officii, alteri debet.

CONTRA. Ex Vasq. Dispar est ratio de Angelis: nam illi commodi, & incommodi capaces sunt, secus Deus; adeoque prædicata definitiva commutativæ justitiæ, poterunt ad Angelos etiam extendi, ipsaque virtus justitiæ, intercedere inter illos.

RESPONDET 2. Ripalda. Tenere Aristotelem L. 4. Eth. c. 3. ad justitiam pertinere exhibitionem, vel ablationem honoris, licet strictè utilis honor non sit.

CONTRA est. Quia sub termino, fama, quæ etiam est materia commutativæ, includuntur omnia bona, adeoque & dignitas. Et sicut fama strictè utilis non est, quia aliam habet definitionem, & nihilominus ut sit materia commutativæ, per Aristotelem debet habere rationem lucri, ultimoque per lucrum formalisari: ita & dignitas, ut sit materia commutativæ, debet habere rationem utilis.

RESPONDET 3. Lugo de Incarn. d. 3. n. 64. Quod etiam ante illum innuit Suar. opusculo citato n. 27. Argumentum multum probare, illa bona non posse esse etiam materiam charitatis & amicitiae erga Deum, imò nec fidelitatis: Nam sicut justitia inclinat ad servandum jus alienum, circa commodum & utile: sic amicitia ad desiderandum commodum amici, fidelitas ad implenda promissa circa utile: nam promissio de re indifferenti, quod impleatur

non refert: quamvis ergo peccatis non lædatur intrinsecè Deus, quia tamen aestimatio extrinseca est prudenter appetibilis, poterit ad hæc ipsa, dari jus in Deo.

CONTRA est. Tum quia, admittit amicitia, ne respiciatur utile. Hinc si aliquis amet alium, quia hoc sibi utile est, non censetur esse amicus; si ergo admittit, imò requirit ne respiciatur utile, poterit esse bene contenta amicitia etiam extrinsecis bonis amici, & non tantum intrinsecis. Unde etiam amicitia non definitur per velle utile & lucrosam alteri: quia autem definitur commutativa per rationem lucri, si hæc ratio non reperitur, non reperietur commutativa. Tum quia. Nego titulo fidelitatis, neminem obligari ad danda indifferentia: semper enim veridicitati, negatione etiam indifferentis rei, contraveniretur; ad dandum autem utile quæ tale, superaccedet adhuc titulus justitiæ. Tum quia. Concedo aestimationem externam esse prudenter appetibilem, sed nego, posse appeti à Deo, tanquam illi utilem. Consequenter, nec tanquam materiam justitiæ.

Hæc sint dicta pro defensione Argumenti Vasq. de quo ipso Argumento, quid sit ex objecto sentiendum, infra dicetur.

Punctum Difficultatis 2.

Proponitur secundum & tertium Argumentum.

SECUNDA RATIO est ex eodem Vasq. Nulla creatura, aut peccatis suis, aut alio modo potest inferre Deo damnum. Ergo, etiam & nihil tribuere illi potest, quod verè in utilitatem & compensationem Dei cedat: contrarium enim eadem debet esse ratio. Unde blasphemiae, sacrilegia, & odium Dei non sunt propriè peccata injustitiæ: opponuntur enim aliis virtutibus: blasphemia fidei, sacrilegium religioni, odium charitati, quæ à propriè justitia maxime differunt. Unde etiam per S. Thom. 3 p. q. 85. a. 3. *Etiamsi penitentia sit pars justitiæ, in ea tamen non servari justum simpliciter*, quod ipsum ostendit, *penitentiam non esse justitiam rigorosam, adeoque non esse partem subjectivam, sed potestativam justitiæ.*

RESPONDET 1. Suar. Quod hic non ponatur justitia talis inter Deum & homines, qualis ponitur inter ipsos homines. Unde talis justitiæ pars subjectiva non est justitia erga Deum, sed est pars justitiæ formalis & abstractius accepta, quæ sit virtus moralis inclinans voluntatem hominis ad servandum illatum omne jus, & dominium divinum, quodcunque illud sit: consequenter dicit, reddere cultum Deo debitum, non pertinere ad justitiam commutativam humanam, sed ad divinam, quæ Religio appellatur.

appellatur. Quæ ipsa Religio, dupliciter accipitur. Primo ut dicat totum genus quoddam virtutis moralis, reddens debitum Deo. Secundo prout specialiter dat solum cultum honoris, per modum observantiæ. Dicit autem Suar. se loqui de iustitia priori modo sumpta, & sic claudit sub se iustitiam, quam homo debet servare erga Deum, sive omnis virtus participet propriè hanc iustitiam, sive non; blasphemiam etiam, licet in quantum est contra veritatem fidei, opponatur fidei, revera tamen est directe sacrilegium contra Religionem.

CONTRA est. Tum quia, ex vi horum, quæ assumit Suar. non tantum sequitur peccatum non esse contra iustitiam humanam, sed etiam contra iustitiam, quæ sit specialis virtus, intendens æqualitatem hominis ad jus divinum. Quod ipsum probatur. Quia virtus moralis intendens jus quodcunque divinum servare, potius importat complexionem virtutis, & si per hoc salvas, quod scilicet se constituat virtus illa in ratione specialis, per ipsam reduplicationem motivi, scilicet intendendo servare honestatem in æqualitate ad jus divinum quæ tale: quia tamen extenditur ad quodcunque jus divinum, adeoque etiam ad jus non rigorosum, nec cum injuria violabile, necdum sequitur tali etiam conceptu posito dari, iustitiam rigorosam inter Deum & hominem; si autem dicas te loqui de servando jure divino rigoroso, probandum fuisset, esse illud rigorosum, quamvis non adferat Deo ullum utile.

Tum quia. Concedo, blasphemiam sub diversa formalitate posse spectare & ad fidem, & ad Religionem, sed nego vel religionem, vel aliquam aliam, esse virtutem rigorosæ iustitiæ inter homines & Deum. Tum quia; ut urget Vasq. quamvis peccatum injuria in Deum aliquando vocetur, non debet strictè illa vox accipi: sed eo sensu, quo dicitur etiam Prov. 9. *qui arguit derisorem injuriam sibi facit*; cum tamen nemo peccet contra se, in iustitiæ peccato: hinc peccatum dicitur in iustitiâ, quia non æquatur regulæ legis. Sequitur item in omni peccato esse duplicem speciem peccati, infirmam nempe, propter oppositionem ad aliquam virtutem, & quod sit contra iustitiam erga Deum, cum tamen id ante doctrinam Suarii non sit audiam. S. etiam Thomas 3. p. q. 85. a. 3. dicit *penitentiam non servare iustum simpliciter*. Tum quia. Inauditum est in scholis de duplici Religionem, ut facit Suar. disputans, Sacrilegiumque semper censetur esse vitium Religionis, & non iustitiæ erga Deum, oppositum. Tum quia, si merito etiam sumitur vi voti non tantum nos obligari ex virtute Religionis, sed etiam rigorosæ iustitiæ. Vel enim sumunt religionem, inquit Vasq. secundo modo hoc est pro virtute Deo cultum exhibente, & sic non est

rigorosa iustitia, ut ipse docet Suar. Vel priori modo, & sic contradicetur sensui communi, qui ad Religionem secundo modo sumptam revocat votum Deo factum.

3. RATIO Eiusdem Vasq. ibidem t. p. num. 12. Si ex eo, quod nos Deo offerimus opera nostra, quæ apud eum meritoria sunt, & ipse pro eis retribuit, dicitur servare commutativam propriè, sequitur ante quamlibet promissionem ad id obligari: nam si accipit obligativè iustitia, liter debet retribuire.

RESPONDET Suar. In Opusc. n. 38. Ad hoc, ut ex operatione unius redundet obligatio iustitiæ in alio, non satis est, ut opus ipsum sit tali mercede dignum, secundum moralem æstimationem, sed necesse est, ut ex alterius voluntate & formali, & virtuali pacto, cum illo fiat: quia nemo potest ex iustitia obligari, præsertim ab alio, qui non est superior, nisi intercedente consensu & voluntate illius; & sic, qui in aliena vinea non vocatus laborat sua voluntate, nihil ei tenetur Dominus solvere ex iustitia. Neque valet si dicatur, sufficere quod Dominus videat laborem & consentiat in opus utile; quia aliud est videre & consentire in opus mihi utile, aliud verò consentire in illam utilitatem, tanquam emptam & mercede solvendam. Illud quidem prius intercedit, sed non sufficit ad iustitiæ obligationem: potest enim acceptare, ut liberale beneficium, quod fors non acceptaret, si sciret pro illo esse reddendum pretium. Ad eum modum, quo in curiis Principum aliquis alium honoris causa sequitur, quod si ex pacto faceret, mereretur retributionem; quando tamen id facit voluntate sua aliquis, etiam si alius videat, imò gaudere se ostendat, non propterea ex iustitia obligatur. Multaque sunt utilia, quæ si pretio sint emenda, prudentes homines ea excusant; requiritur ergo pactum per se loquendo: quia si in circumstantiis personarum & operis moraliter constaret ibi intervenire pactum tacitum, jam tunc oriretur obligatio iustitiæ, quia in moralibus tantum operari solet consensus tacitus, sicut expressus, quando cadunt in idem si sit consensus, ut dictum, non in utilitatem, sed in pactum.

Addit Suar. Etiam, posito, quod inter homines sine promissione ex solo videre & acceptare oriretur obligatio iustitialis, nondum oriretur in Deo, independenter ab ejus promissione; quia tacitus consensus tunc inducit obligationem, quando is, qui laborat, nullo titulo esset debitor talis rei, vel operis, & ita si is qui laborat, sit servus, nunquid labor ejus poterit obligare ex iustitia, propter solam scientiam, & consensum sine ullo pacto? Creatura autem multis titulis est obnoxia est Deo. Denique secluso omni pacto, poterit adhuc intercedere ratio meriti & præ-

* H

mil,

R. P.
H. M. L. O. D.
ia. 10. w. s. k. i.
Tom. 3. et 4.
D. VI
6

mii, cujus retributio, ex parte Dei, pertinebit ad aliquam iustitiam latius sumptam.

CONTRA. Tum quia. Expressè Vasq. dicit, tunc videre, & consentire, inducit sine pacto obligationem iustitiæ, quando Dominus more humano, suspicari non potest illud obsequium gratis exhiberi. Tum quia. Universaliter non ex vi promissionis, sed ex vi accepti non gratuite, oritur obligatio merentis: si quis enim pro re alicujus valente 10. promitteret, si promissio non stare, & contra fidelitatem, & contra iustitiam peccaret. Cæterum si solveret, residuum autem 5. non solveret, non peccaret quidem contra promissionem, peccaret tamen contra iustitiam. Ergo obligatio iustitiæ oritur non ex pacto, sed ex re accepta. Tum quia; additum illud Suar. non vincit: multa enim sunt opera nostra non debita Deo, titulo necessitatis, sed honestatis, qualia sunt opera consilii. Ergo, saltem hæc inducerent in Deum obligationem iustitiam ex vi accepti, independentem à pacto, & illa ipsa obligatio, quæ Deo alio titulo debentur, non tollit in illis dignitatem ipsorum ad vitam æternam. Ergo, etiam poterunt obligare Deum ex iustitia: si enim aliquid obfaret, hoc ipso deberent esse talis naturæ, ut etiam tollatur in illis dignitas: nam quoties aliquis accipit ab alio rem sibi debitam, aliquo titulo, nempe misericordiæ, idè non debet pro illaolvere: quia hoc ipso, quia est illi debita, non manet apud ipsum digna alio pretio, quamvis aliàs digna esset, nisi deberetur.

Punctum Difficultatis 3.

Continuatur idem Examen.

QUARTA RATIO. Ejusdem Vasq. in 1. p. d. 85. n. 28. Creatura Deo comparatur sicut parvulus Patri, servus Domino, inter hos autem iustitia esse non potest. Antecedens probat multis, ex auctoritate Aristotelis 5. Eth. c. 6. & S. Th. 2. 2. q. 57. a. 4.

RESPONDET. Suar. opera nostra, quadam ratione, esse ita nostra, ut non sint Dei, quatenus scil. libera sunt.

CONTRA. Ex eodem Vasq. ibidem. Tum quia. Valor operum nostrorum est ex gratia, quæ à Deo provenit, libertasque est solum fundamentum meriti, nec facimus Deum novo aliquo titulo Dominum nostrarum actionum; & sic, quia filius non potest æqualem honorem deferre patri, constituitur ad hoc virtus à iustitia distincta; ita etiam quia creatura non potest Deo æqualem honorem reddere, non ex iustitia illum reddet. Tum quia, ut urget in 1. 2. d. 102. n. 25. Filius non emancipatus, non potest esse iustus Patri, Deus autem non potest emancipare creaturam. Tum quia. Quando filius non emancipatus excolit agrum Patris, non est di-

gnus pretio, eo quod id v. g. debitum sit, si autem pactum intercessisset, fieret dignum pretio. Jam autem quando nos præstamus opera in obsequium Dei, ante pactum ei offerimus rem dignam vitæ æternæ; præcipue in sententia, quæ rationem meriti non formalisat per acceptionem. Ergo, ex illis operibus induci potest obligatio iustitiæ, ratione dati independentem à pacto, si aliàs illa inter creaturam & Deum dari potest.

5. RATIO. Ejusdem Vasq. quam sic sibi proponit Suar. Opusc. cit. n. 42. Quoties offertur creditori res æqualis debita, debitor satisfacit, & creditor tenetur acceptare, & si hoc facere nolit debitor; evadit liber, consequenter quando creditor acceptat satisfactionem, quæ per se non necessario expellit debitum, nec cogit ad acceptandum, talis satisfactio non est æqualis. Unde inferuntur duo. Christus non satisfecit Deo ex propria iustitia: quia satisfactio Christi formaliter per se ipsum non reddit nos immunes à culpa & reatu pœnæ; aliàs non esset nobis necessaria jam applicatio meritorum Christi, nec potuit Christus, tecluta promissione, obligare Patrem. Inferunt aliud, utrumque hominem iustum, tecluta omni promissione, satisfacere Deo ex iustitia, per opera pœnalia: Quod Argumentum tuius proponit idem Vasq. cit. 1. p. a. n. 38.

RESPONDET 1. Suar. quoad satisfactionem pro pœnæ, & supponit certum esse de fide, mortali peccato remisso quoad culpam, non remitti semper reatum pœnæ temporalis, quod supplicium, licet ex natura rei debeatur peccato; tamen quod in particulari illud supplicium tale sit, pertinet ad ordinationem Dei, tantitas item remanentis reatus pœnæ; potuisset enim Deus majorem contritionem ad plenam remissionem exigere, consequenter erat necessaria ordinatio divina, consentanea quidem ipsis rebus, non tamen existens in ipsis, sine accessu ordinationis divinæ; quo posito. Sic urget Suar. Vel potuit Deus illam pœnam ita taxare ac definire, ut omnino illa luenda esset, nec computari pro altera pœna, quantumvis magna; vel non potuit? si non potuit. Contra erit. Quia ostendi non potest, quod nulla pœna hujus vitæ sit ejusdem rationis, vel æqualis physice cum pœna purgatorii. Ergo, cum pœna hujus vitæ sit iusta, utpote æqualis pœnæ purgatorii, potuit Deus illam solam definire velle, sicut in iudicis etiam humani arbitrio posita est, electio iustæ pœnæ hujus vel illius; spectareque hæc videtur ad universalem providentiam divinam, consequenter in præsentia talia opera non habent vim ex natura rei, sed supposita promissione, solumque potest esse diversitas ex ordinatione divina, nimirum quia Deus nunc statuit, ut pœna purgatorii non esset sola, seu absolute definita, sed sub conditione, nisi hoc

si homo in gratia existens, talem poenam, loco illius, in hac vita susciperet. Nec posset justus sua satisfactoria opera alteri offerre, si ex natura rei sunt satisfactiva, quia nemo potest impedire, quin opera sua in ipso habeant formalem effectum intrinsecum & connaturalem, supposito quod fiant; hinc si operum illorum effectus adeo intrinsecus est, reddere immunem à poena, non poterunt talia opera in satisfactionem pro aliis offerri: quia non possunt ad utrumque simul de condigno valere, & si pendent illa opera ab intentione, pro quonam offerantur, hoc ipso intelligitur totum hunc effectum non esse naturalem, sed moralem, & si potest homo illam satisfactionem ad alium ordinare, multo magis Deus potuisset illa opera ordinare ad cultum sui, alio titulo debitum. Neque valet, si dicas, necessariam quidem esse legem divinam taxantem, sed illà supposità, nullam aliam jam requiri acceptationem: hoc enim ipsum est, quod intenditur, nempe condignitatem inter alia ad tollendum reatum poenae, inclusam in operibus satisfactoriis ex pacto, & lege Dei haberi, & si pactum non praecessisset, potuisset Deus etiam ut iudex, punire talem hominem in purgatorio; & si stante ordinatione divina, haberetur nihilominus condignitas meritorum ad vitam aeternam; cur non etiam ex eadem ordinatione stabit condignitas satisfactionis? solumque erit in hoc differentia, quod in satisfactione, ex parte Dei, nulla sit requisita nova actio sed sola carentia, seu non punitio in igne, in retributione autem est nova actio Dei collativa praemii.

CONTRA ex Vasq. est. In sententia Suar. posita etiam gratia justificationis est necessarius favor Dei, ut à peccati macula purgemur, ergo etiam per illum necessarium erit pactum ad renovationem nostri interiorum, quae per satisfactionem fit. Quod ipsum per hoc aliud principium probat, quia nemo est dignus poena, aut tanta poena sensus ex voluntate Principis, sed ex aliquo facto suo: nam si factum hominis ex se satis non est ad constituendum ipsum dignum, comminatio poenae, non faciet dignum: alioqui, si iudex pro minimo delicto, poenam comminaretur, ille, qui tale peccatum committeret, dignus esset tota illa poenà, quod est absurdum. Tum quia. Sequeretur ex vi allatorum à Suar. principiorum, quod peccator non pateretur dignè poenam illam à Deo statutam, sed pro sola illius voluntate, quod nemo ausit asserere. Tum quia; aut opus ita exhibitum ex natura sua, & ante pactum relinquit hominem dignum, qui puniatur, licet Deus ratione pacti, illum non puniat: aut non relinquit: si relinquit, sequitur non satisfacere dignè pro poena hominem, sed solum intuitu nostri operis non nisi tanquam conditionis, requisitae à Deo, poenam nobis condonari; siquidem opus ipsum ex se di-

gnum non est, remissione poenae, neque voluntate Dei dignum effici potest; si autem non relinquit hominem dignum, qui puniatur, Ergo, opus satisfactorium à nobis exhibitum, ex se, & ante pactum dignum est remissione poenae.

RESPONDET 2. Suar. ad ea, quae adferuntur de satisfactione Christi. Et

DOCET 1. Suar. Fieri posse ut unus reddat alteri rem aequalem, secundum moralem aestimationem, & nihilominus creditor non teneatur ex iustitia acceptare; & ita potest aliquis exigere equum ablatum, & non acceptare pecuniam pro illo; posset item exigere restitutionem honoris, quamvis fingatur illum esse pecunià aequabilem. Unde intelligitur iustitiam interdum non quamcunque aequalitatem exigere, sed quodammodo identitatem. Ita posita pro peccatis nostris aequali satisfactione à Christo, posset adhuc illa satisfactio indigere acceptatione.

DOCET 2. Quamvis actio, per quam redditur aequale per se, interdum non sufficiat ad constituendam aequitatem iustitiae, intercedente novo pacto, constituetur aequitas, idque non propter liberalem remissionem, sed propter novum contractum voluntariè factum; & ita potest aliquis cedere jure ad equum ablatum, factaque conventionem de pretio, fiet aequalitas. Quod ipsum in hoc principium resolvitur. Quoties una res pro alia aequali, secundum moralem aestimationem compensatur, servatur aequitas, etiam si voluntas commutandi, sine ulla obligatione, fiat. Et licet commutationi consentiendo, aliquam gratiam facere videatur, illa tamen non diminuit aequitatem iustitiae, consequenter, nec acceptatio meritorum Christi, facta à Deo, diminuet in illis meritis rationem satisfactionis iustitialis.

DOCET 3. Sicut in allatis exemplis est necessarium pactum, ita longè magis, quando non praecessit debitum, sed de novo constituendum est aliquis debitor iustitiae, per dationem alicujus rei ab alio factam: non interveniente enim pacto, potest unusquisque jus in rem suam retinere, & illud non remittere, etiam pro re alia aequali, hinc etiam ad meritum de condigno, ut in eo intercedat vera iustitia, debet supponi pactum, siquidem, quando homo meretur, non solvit debitum, sed potius constituit alium debitorem.

DOCET 4. Exinde intelligi, quomodo in satisfactione iustorum, multò magis Christi, intercedere possit vera ratio iustitiae, quamvis supponatur pactum: licet enim poenalitates assumptae aequivalent moraliter satisfationi purgatorii, Deus tamen, non supposito pacto, non obligatur ad hanc commutationem faciendam; supposito tamen pacto, justus verè solvit suum debitum. Exemplificat hoc Suar. Qui habet captivum jure belli, quem ex iusti-

R. P.
H. M. LOD.
ia. 10. wski.
Tom 3. et 4.
D. VI
6

tia non tenetur libertate donare, etiam pretio oblato, si tamen accedat pactum, jam erit obligatio iustitiæ. Neque valet, si dicas, cum quis habet aliquem captivum, ipse Dominus non est læsus ab aliquo, neque illi aliquis debitor est, & consequenter, qui offert pretium pro captivo, non satisfacit pro aliquo debito, vel jure, non inquam valet: nam captivus jure belli servitutem sustinet tanquam pœnam, ratione injuriæ per rebellionem commissæ. Ergo, & supponitur, Dominus læsus, & captivus semper manet debitor.

DOCET 5. Possè esse satisfactionem æqualem in morali valore & æstimatione, non tamen in proportionem ad solvendum debitum, seu pœnam, intervenienteque non nisi pacto, tum primum erit illa satisfactio ex iustitia æqualis, quod etiam contingit in satisfactione Christi.

CONTRA. Ex Vasq. est. Tum quia. Imprimis, tota hæc responsio, non attingit principalem difficultatem tactam ab ipso Vasq. i. p. q. 85. c. 6. Nempe iustam satisfactionem postulare obligationem pro utraq; parte: ex parte debitoris, ut eam exhibeat; ex parte creditoris, ut eam acceptet: si enim iusta est, non potest inæqualitatem ad æqualitatem, & injustitiam ad iustitiam non reducere, quæ obligatio, non debet oriri ex pacto: quia pactum non facit iustam satisfactionem. Tum quia. Immerito supponit Suar. æqualem satisfactionem; secundum æstimationem non sufficere ad constituendam æqualitatem iustitiam: nam si est æqualis satisfactio secundum æstimationem veram, re ipsa æqualis est; ac proinde omnis obligatio satisfaciendi extinguitur, sive illam alter acceptet, sive non. Tum quia. Illud exemplum de Domino equi, qui non contentus pecunia equum ipsum exigit in præsentem non convincit. Ponoq; imprimis compensationem æqualem ex iustitia debitam duplicem esse, alteram debitam ex delicto; alteram debitam ex commutatione, contractu, contingitq; ut hæc posterior, non sit æqualis debito ex delicto; & ita furto equi non est æqualis pecunia pro equo, sed non nisi equus, quando reddi potest: patitur enim injuriam quod rem suam non habeat, cum illam habere possit & velit: accedenteq; consensu creditoris, non satisfit obligationi iustitiæ provenienti ex delicto: nam consensus creditoris non facit satisfactionem æqualem, quæ non fuit æqualis, sed alia ratione cesset obligatio, succedente scilicet alia obligatione ex contractu, cui per illam solutionem rectè satisfieri potest, cessatq; injustitia furti, cum non detineatur equus invito Domino, & incipit iusta commutatio equi pro pecunia; præcipue autem: quia id, quod redditur in compensationem rei ablatae dum res perseverat & manet sub dominio ejus à quo ablata fuit, non habet rationem satisfactionis, sed commutationis: cum ta-

men videatur confundi æqua satisfactio, cum contractu emptionis. Idem sentiendum de satisfactione faciendâ pro honore vel stupro: quamdiu enim læsus invitus est, & vult sibi honorem, nulla alia satisfactio delicto æqualis censeri debet. Consensu autem inhonorati habitato de compensatione per percuniam, inquit jam novus commutationis contractus. Tum quia; id quod adfertur de redemptione captivi locum non habet. Neque enim pecunia pro captivo oblata habet rationem satisfactionis pro injuria aliqua, sed pretii pro commutatione emptioneque illius. Quamvis autem satisfactio non requirat consensum partis læsæ: quia necessariò debet acceptari, si iusta sit; tamen contractus utriusq; partis consensum postulat, neque illud pretium habet rationem satisfactionis pro injuria bello illata: Nam jam est vindicta sumpta quosdam occidendo alios in servitutem redigendo, postquam autem suam ille injuriam ultus est, nulla alia debetur nova satisfactio ab illa persona. Tum quia. Ea quæ attulit Suar. de comparatione meritorum nostrorum & satisfactionis Christi, non convincunt. Si enim merita nostra mererentur vitam æternam iustitiam, mererentur per modum commutationis, non satisfactionis, ad commutationem autem non opus est pacto, sed sufficit scientia & consensus in opus; obligareturq; Deus ad dandam gloriam independentem à pacto, si merita essent merita, iusti commutati mutativi. Christi etiam satisfactio pro delictis nostris, si ex se esset iustitialis ante pactum, omnem injustitiam peccati tolleretur. Cumq; hæc satisfactio Christi sit pro delicto, & cum omnis satisfactio pro delicto aut æqualis non est, aut si sit æqualis ante consensum creditoris, prorsus absolvit debitum, fit, ut etiam satisfactio Christi sine ullo pacto foret extinctiva debiti, si iustitialis foret.

Punctum Difficultatis 4.

Quid tandem sentiendum de his Argumentis?

PROPOSUIMUS Argumenta Vasq. solutionesque quas adhibuit Suar. Replicas item Vasq. ad solutiones Suarii, ut ita sub unum intuitum Magistorum horum concertatio caderet. Sed hic perstringendum quid sentiendum sit de robore horum Argumentorum.

Quod ad primum attinet. Duplex ei solutio adhiberi posset. Imprimis concedendo utilitatem extrinsecam Dei, quam Deus percipit ex nostris operibus, licet non percipiat utilitatem intrinsecam; nomine autem utilitatis extrinsecæ venit, quia scilicet, licet Deus æquè sit, quoad sua interna felix, non posita laude & obsequio creaturæ, nihilominus amat illas actiones utpote sui contentivas & ejus energiæ, ut si felicitas Dei penderet ab extrinseco illius cultu & re-

& reverentia, abunde illam felicitatem villorum actuum haberet. Unde etiam si commutativa foret in ratione dati, & accepti lucri, posset adhuc salvari tota ratio commutativæ in lucro illo, & utilitate extrinseca: Certè enim etiam inter homines magnæ Auctoritatis, & omni exceptione majores, evenire hoc potest, ut aliqua habeant bona cum sua excellentia intimè conjuncta, & quibus si carerent, haberent diminutionem suæ excellentiæ. Et alia sunt bona, quæ addunt quidem aliquid, sed etiam si non habentur, æquè manent in se quoad æstimationem moralem, habentes complementum suæ fortunæ, & tamen de utrisque bonis intercedere potest justitia commutativa. Ergo, ratione illius utilis extrinseci, poterit etiam intercedere commutativa inter creaturam & Deum.

Deinde ad idem Argumentum dici potest. Concedendo, si inhæreatur verbis Aristotelis (quæ tamen bene accipi possunt, quod procedant de lucro & utili, tanquam manifestioribus commutativæ speciebus) non reperiri inter Deum & creaturam justitiam Aristotelicam, accipiendo tamen justitiam, secundum quod dicit æqualitatem ratione dati & accepti præcisè, asseri potest, quòd detur justitia inter creaturam & Deum, præcipuè cum etiam in aliis locis discurrens Aristoteles, de commutativa non meminerit lucri, ut videre est toto capite quarto, ubi licet, prope medium, lucri meminerit, sed nomine lucri non accipit utile, sed accipit plus, inter quod, & minus seu damnum, semper medium querit justitia, & qui dixerat jus emendativum lucri & damni medium esse, inferius dicit, *æquum autem medium est, pluris & paucioris.*

Quoad secundum Argumentum. Idem etiam dici potest, hoc addendo quod v.g. blasphemiam secundum formalitatem suam, vulgatam, & secundum id, quod in illa principale est; sit contra Religionem; in quantum tamen spoliatur Deum utilitate extrinseca honoris, ad quem tamen jus habet Deus, bene poterit esse contra justitiam specialem, si aliunde illa non dicatur repugnare inter Deum & creaturam.

Quoad tertium Argumentum. Quod etiam ferme coincidit cum Argumento quinto, quoad principale illud de requisitione consensus, dici potest, conformiter ad mentem Suar. eliciendo eam ex doctrina ipsiusmet Vasq. Consentit Vasq. quod in commutativa necessario requiratur voluntas contrahentium, ut videre est, existis, quæ adlata ex Vasq. contra refutationem Argumenti quinti Suar. etiam concedit intervenire pactum tacitum, cur hæc non æquivalent sibi? quod enim adfert Vasq. pactum tacitum non esse materiam juramenti, quod tamen convenit promissioni, id non convincit, cur non enim ex subsequenti possit ali-

quis manifestare pactum suum internum, jura- reque pro objecto juramenti, non quidem manifestationem sed pactum tacitum præhabitu habendo? Et certè quod frangendo pactum tacitum nemo peccet contra fidelitatem, non oritur ex distinctione illius à voluntate contrahendi, sed quia non est clarè signo externo manifestatum; sicut, nec voluntas contrahendi est juramenti objectum in his principiis, nisi manifestetur; defectum illum, nescit juramenti objectum, non in diversitatem obligationis, sed in defectum manifestationis referendo. Unde, etiam, nego tum temporis obligationem oriri ex re accepta, sed orietur ex tacito pacto, voluntateq; contrahendi. Quod autem non solvens nisi promissum quinque cum debeat ex justitia solvere aliud quinque, peccet contra justitiam, oritur hoc ex voluntate contrahendi per Vasq. & apud Suar. ex pacto tacito, adeoque non præcisè ratione accepti: quamvis autem aliqua opera non sint debita Deo, titulo necessitatis, sed honestatis; independenter tamen à voluntate contrahendi non inducent obligationem, adeoque sine promissione. Ea autem quæ adfert Vasq. de merito condonationeque requisita, alibi supponuntur examinata.

Quoad quartum Argumentum. Dari dicit Suar. emancipationem, ut ita dicam, respectu Dei, ex voluntate ipsiusmet Dei, faciente id voluntate Dei, & pacto, quod facit ætas in creatis. Et quamvis valor operum nostrorum sit ex gratia: quia tamen Deus, hac ipsa gratia contrahit voluntariè cum creatura; bene illa justitiam poterit aliquid Deo offerre: sicut est quidem valor monetæ ex voluntate Principis, hoc tamen non obstantè, poterit illà monetâ, esse subditus justus Principi. Et quamvis creatura absolute æqualem honorem Deo tribuere non possit, æqualitatem mensurando dignitate, sufficit quod possit offerre æqualem hîc & nunc, æqualitate per circumstantias, & voluntatem promissionemq; Dei, tantam vel tantam, præexigentis mensuram. Ea, quæ adfert de merito, alibi examinantur.

Ad quintum Argumentum dici posset, quòd non ex eo ad satisfactionem Christi fuerit requisita acceptatio, quasi ex justitia, non potuerit satisfacere, sed quia satisfactio hæc debuit esse personalis, adeoque ab ipsis peccantibus exhibenda. Negatur item, quod non sit necessaria in pœnibus acceptatio: quod inibi supponit Vasq. quia ipsi peccato merenti pœnam, annexitur ratio offensæ indelebilis, (seclusa satisfactione à persona divina) nisi voluntaria dimissione, quæ etiam acceptat satisfactionem pro reatu pœnæ, quæ alias posset esse justitialis, nisi impediret ratio illa offensæ.

*H 3

Pun.

R. P.
H. M. L. O. D.
I. A. N. O. W. S. K. I.
T. O. M. 3. e. 1. 4.
D. V. I.
G.

Punctum Difficultatis 5.

Rationes aliorum.

PRIMA RATIO. Ex Zuniga. Scienti & volenti nulla fit injuria, ut vult Jus & Arist. l. 5. Eth. c. 9. At Deus non est invitatus in actu peccati: est enim potens impedire illud, & non impedit, ultroque & sponte confert ad peccatum concursus, quamvis illud inefficaciter detestetur.

RESPONDET 1. Hurt. ut ratio inviti, quæ Deo competit habeat rationem injuriæ, sufficit quod concursus præstitus ad actum peccati, sit voluntarius, cum voluntario admixto, ratione nolitionis inefficacis ipsius. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia; Hoc ipsum, quod assumit, probandum fuit: Cur scilicet illa nolitio, etiam illi voluntario, conjuncta, fundet injuriam. Tum quia. In illo negotio duo veniunt consideranda, unum, non denegandi concursus; & aliud, ad quidnam tendat usus illius concursus. Prior illa formalitas est efficax, & non respicit jus Dei, sed jus inde-
mnis libertatis servandæ, nec per illam ullo modo violatur jus Dei, cum sit ipsemet actus divinus; nullius autem respectu sui injuria est; alia autem illa est considerabilitas; an usus concursus divini, non possit ferri in injuriam Dei, & quomodo feretur in injuriam, si habeatur plenum voluntarium ad concurrendum ad suam, ut intenditur, injuriam, quæ certè hoc ipso videtur non esse jam injuria. Tum quia; Immeritò assumitur, quod Deus habeat nolitionem tantum inefficacem peccati: quia potest dici habere nolitionem efficacem, quantum ex illo. *Hæc dicta pro veritate solius doctrinæ.*

RESPONDET 2. Ripalda. Deum etiam tunc esse invitum, voluntate signi, sufficienti ad injuriam, vultque in actu exercito obligationem, ne fiat peccatum. *Hæc etiam Responsio*

NON SATISFACIT. Quia hoc ipsum probari debuisset, quomodo voluntas illa signi, sufficiat ad injuriam, in concursu alius voluntatis, quæ est de concursu ad illum actum, qui dicitur esse injuria? quomodoque vult in actu exercito obligationem eamque justitiam, ne fiat peccatum? cum voluntariè concursus exhibeat, & non impediatur, cum possit.

RESPONDETUR 3. De hoc, quod scienti & volenti non fit injuria, redibit infra sermo, nunc in Minori negatur, Deo volente fieri peccatum, quod solum, est injuria Dei: Neque enim Deus vult impium & impietatem ejus. Nego item, Deum, quantum est ex illo, non esse invitum in actu peccati, quod sufficit ad rationem injuriæ. Sic latro facit injuriam, quamvis illi pro vita offeratur pecunia: quia, quantum est ex offerente, nolle illam dari.

2. RATIO. Ejusdem est. Si posset ab homine Deo, fieri injuria peccato, teneremur extemplo ad satisfaciendum, adeoque poenitendum, quod tamen negant Auctores.

RESPONDET 1. Suar. d. 15. de Poenit. S. 5. Legem esse justitiæ, quæ prius obligavit, ad non inferendam Deo injuriam, post illam verò factam, obligat ad satisfaciendum pro illa. Hæc ergo lex, ut affirmativa est, ex se non obligat statim, ut verò est negativa, tunc primum obligat post factam injuriam. Obijciendoque sibi, cur obligetur homo extemplo ad restituendum ablatum, si possit? rejeclisque Soti & Medinae responsionibus, tandem subiungit num. 10. disparitatem esse: quod aliter lædatur homo per furtum, aliter Deus per peccatum: homo enim ita læditur, ut detrimentum aut damnum patiatur in propriis bonis, sibi utilibus, quibus carere cogitur quamdiu res ablata ei non restituitur; & ideo justitia non tantum obligat ad non accipiendam rem alienam, sed etiam ad non detinendam apud se: quia illa carentia rei propriæ, est quasi continuum nocumentum proximi, quod moraliter gravius est, quando est, privatio diuturnior. At verò, licet nostris peccatis offendatur Deus, non tamen ita læditur, ut privetur re aliqua sibi utili, sed solum privatur honore sibi debito, ideoque post transactam actualem injuriam, nullum ei nocumentum accrescit ex eo, nec proprie homo apud se detinet aliquod bonum utile, neque illum impedit, ab usu alicujus rei suæ. Addit infra num. 12. sub finem, quod ex accidenti possit aliquis obligari ad hic & nunc restituendum Deo, ut si cresceret semper major infamia Dei ex aliqua doctrina falsa, promulgata de Deo. *Hæc Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Non est ratio, cur etiam lex negativa de poenitendo sic formari non possit: Non tardes restituere Deo; sicut respectu creaturæ, datur negativum præceptum restituendi. Tum quia; immeritò recurrit ad hoc Suar. ideo non fieri Deo injuriam per se, dilatione poenitentiae: quia non auferatur per illam aliquid Deo utile: idque duplici ex fonte. Imprimis, quia ipse Suar. urgenti Vasq. ex eo, Deo non fieri unquam injuriam: quia nihil illi auferatur utilis, negavit hoc principium. Ergo & illi negari debet, non obligari creaturam ad statim poenitendum, si peccet, & quod si non poeniteat statim non fiat injuria Dei stricta, quamvis peccato non auferatur Deo quicquam utile. Rursus, quamvis in actuali peccato nihil auferatur Deo utilis; nihilominus non sequetur in illo actuali peccato non inferri injuriam Deo. Ergo etiam, quamvis in dilatione poenitentiae nihil Deo auferatur utilis, non sequetur, quod illa dilatio non fiat Deo injuria. Tum quia; est injuria homini quando non posita restitutione cogitur carere bonis sibi utilibus. Ergo, etiam est injuria

Deo

Deo dilatio poenitentiae, quando per illam cogitur carere Deo honore, qui est illius bonum extrinsecum.

RESPONDET 2. Lugo d. 3. de Incarn. n. 66. Non teneri hominem extemplo ad restitutionem Deo: quia non potest in individuo restituere illud, quod injustè abstulit, in æquivalentem, non tenetur de justitia, quia hoc potest Deus, quoties voluerit, sine ulla incommodo recuperare, quod idem, moraliter loquendo, est, ac illud in bonis habere. *Hec Responsio*

NON SATISFACIT. Tum quia. Ex hoc principio, quod aliquis non possit illud in individuo restituere, quod abstulit, non sequitur in humanis aliquem, si æquivalens possit reddere, non teneri ad restitutionem, & si sufficit in commutativa, imò & requiritur, commutabilem differentia, cur ergo excusabitur peccator, ex eo, quod non possit idem in individuo reddere. Tum quia. Quamvis possit Deus facere, cum voluerit, ne ponatur sua actualis injuria, tamen, hoc non obstante, saltem in casibus, quos admittit Lugo, non sequitur, quod illud moraliter in bonis habeat Deus, per quod actu injuriatur. Ergo etiam ex eo, quia hoc potest Deus facere, quoties voluerit, ut illud recuperet, non sequitur, quod non teneatur ad restitutionem extemplo creatura. Tum quia, obligatio ad restitutionem taxanda est, non tantum re accepta, sed etiam voluntate rationabili ipsiusmet injuriati, hoc vel illud deprecensit ex suppositione injuriæ, & ex suppositione, quod idem in individuo restitui non possit; potest autem rationabiliter Deus exigere v. g. actum contritionis, vel Confessionis Sacramentalis; posito autem hic & nunc restituibili, quærere restat: quare non obligetur extemplo creatura ad restituendum? cum posito, hic & nunc restituibili, teneatur in humanis injurians extemplo restituere, per se loquendo.

RESPONDERI potest 3. Restitutio, quæ deberetur Deo, esset vel ratione rei acceptæ pretio æstimabilis, & indubiè, supposito quod per oppositos jus justitiale Dei extendatur in tali v. g. extemplet ablata; par esset ratio Dei & creaturæ, & utrobique ad esset obligatio extemplo restituendi. Si autem esset debitum restitutionis, ratione actus interni mali, injuriantis Deum, tunc illa restitutio, vel deberet stare in actu retractationis, & hic non obligat extemplo; quia non est major obligatio creaturæ ad restituendum Deo, quam creaturæ ad restituendum creaturæ, imò hæc posterior, est major, quia certior, quia penitus damnificativa, & afflictiva, & tamen nemo obligatur ad hic & nunc retractandam voluntatem injuriandi. Imò, per non paucos parum interest habuisse voluntatem retractandi injuriam, modo res ablata restituatur. Si autem staret restitutio in suppleendo eo, quod est per voluntatem inju-

riandi ablatum, necdum obligaretur creatura. Rationem reddit Ripalda, quia post injuriam, manet quidem in Deo jus hic & nunc exigendi compensationem, si eo ut velit; defacto tamen non est homo obligatus ad eam ponendam: quia Deus non utitur jure suo exigens illam continuo præstari, ut exigunt homines, non cedentes illi juri. Quod autem Deus non utatur illo jure suo, inde colligitur: quia nullibi exstat tale præceptum, & quia jus benignitati conforme est, non gravare hominem etiam peccantem tali onere, festinæ compensationis. Quod ipsum, ut commodius defendatur, teneri hoc potest. Quamvis Deus appetat poenitentiam peccatoris, unde etiam dicitur, *ne tardes converteri ad Dominum*: deprecaturque hoc & sanctitas illius, & amor animarum; nihilominus, etiam posito, quod esset peccatum stricta Dei injuria, non deprecatur hoc Deus extemplo fieri; quia cum illa ipsa satisfactio sui inchoationem & exhibitionem habeat à Deo per cogitationes, quæ sunt in nobis, sine nobis, & concursum; cum Deus ipse, non urgente præcepto, talia non inchoet, nec etiam deprecatur potest non urgente præcepto: quia alias imprudenter exigeret satisfactionem: sicut etiam homo non exigit justitiam satisfactionem ab eo, cui impossibilis est satisfactio. Deinde tota obligatio restitutionis est malitia inæqualitatis in bonis; malum autem hoc minus afficit majorem fortunam, si sit malum comparatione fortunati, non considerabile. Hinc etiam in furto, hoc quod sufficit ad mortale in furto pauperi facto, v. g. unius aciculæ artificis pauperi, hanc unam habenti, non sufficit ad mortale in furto faciendo diviti: quia minus malum habet in illa inæqualitate bonorum. Quia autem bonum hoc extrinsecum, quo Deus in peccato privaretur, non est malum inæqualitatis in bonis Dei notabiliter eundem gravans: Deus enim bonorum nostrorum non indiget; sit, ut extemplo recompensationem non exigar, sed tunc, cum illi placuerit, ut illo suo jure, non abolito, urgente scilicet præcepto: quamvis enim ratio offensæ in conspectu Dei sit malum considerabile, utpote infinitum; ratio tamen injuriæ, injustitiamque strictæ, non est unde desumat infinitatem: hinc, non est malum talis inæqualitatis, quod urgeat Deum adhuc & nunc, & extemplo deprecandam satisfactionem.

3. RATIO ex Lorca. Nulla est virtus, quæ reddat Deo aliquid illi justitiam debitum, quæ enim? Ergo, non datur justitia erga Deum.

RESPONDETUR. Videri quod præpostere urgeatur ex eo, quod non detur virtus, non dari objectum. Facile etiam negabunt oppositi non dari virtutem, quæ velit indemne servare jus divinum. Et aliqui cum Ripalda, ponent specialem ad hoc virtutem. Alii revocabunt

R. P.
H. MIŁOD
J. TOMSKI
Tom. 3. c. 4.
D. VI
6

illam ad poenitentiam, quam etiam dicere possent esse iustitiam rigorosè, casu quo possit esse creatura rigorosè Deo iustitialis.

DIFFICULTAS II.

Probat Intentum.

PROBATUR 1. Conclusio. Restaurando Argumentum commune, cuius meminit Ripalda & Lugo, illudque ex Zuniga proponit Ripalda. Iustitia servat illasum jus domini, quod à nobis lædi potest: nam si lædi non potest, dabitur affectus similis iustitiæ, non tamen verus iustitiæ actus, sicut in Angelo non est verus castitatis actus, quia non sunt in illo motus concupiscentiæ, quos castitas compescit. An jus Dei non potest à nobis lædi: lædi enim non potest jus, quod impediri non potest usu rei pro arbitrio suo. Jus autem Dei in nostra opera impediri non potest, ne illis pro arbitrio utatur, siquidem nostræ voluntates magis sunt in potestate Dei, quam in nostra: potest enim ab illis, quem voluerit actum elicere.

RESPONDET 1. Lugo. Jus Dei posse aliquando à nobis lædi, scilicet exigente Deo ex dominio proprietatis, ut v. g. cum tali auxilio, actum amoris eliciamus, & nobis dissentientibus huic præcepto: tunc enim verè impedimus Deum ab illo actu, cum illo auxilio obtinendo.

CONTRA. Quia hoc ipsum negatur, habere scilicet. Deum jus proprietatis iustitialis, seu stando in medio termino allato, jus proprietatis, quod possit lædi à creatura: læditur quidem tunc ejus excellentia, vis mandativa, sed nego lædi dominium proprietatis.

RESPONDET 2. Rip. Ut lædatur jus domini, non requiritur impediri potestatem physicam obtinendi rem, sed usum potestatis moralis in actu secundo; impeditur autem hic usus, sicut impeditur usus jurisdictionis: eodem enim modo potest contraveniri arbitrio Domini obligantis, quo contravenitur arbitrio, ex obedientia prohibentis. Quod autem impedio ipsius potestatis moralis, sit injuria, illustrat: quia fœmina contrahit malitiam adulterii, quamvis maritus occultatus, crimen prospiciat, & ad experiendam fidem mulieris, vel eam castigandam non se prodat: impediturus crimen, si se proderet.

CONTRA. Tum quia. Non ostenditur, quod impediatur usus potestatis moralis, circa jus, quod lædi non possit, in quo tamen se fundat medius terminus argumenti. Tum quia. Argumentum illud à pari non convincit: Certè enim tunc non impeditur ab usu potestatis moralis maritus, nec ex eo est injuria, quasi impediatur ab usu potestatis moralis, sed quia violatur jus, quod lædi potest. Tum quia, quod

adfertur de dominio jurisdictionis, verum est: quia supponitur jus illud lædi posse, assumit autem medius terminus argumenti, jus, quod lædi non possit. Imò idem medius terminus est pro nobis: quia jus jurisdictionis divinæ nunquam lædi potest, si illo Deus uti velit. Ergo, nec jus proprietatis lædi poterit, si eo Deus uti velit, si autem nolit uti, transeat, quod lædi possit, sed materialiter: quia evadit jam jus, quo Deus uti nolit hic & nunc, adeoque sine ratione formalis injuriæ. Et hæc pro medio termino communitè adhiberi solito.

PROBATUR 2. Deus jure suo, ut dictum supra, spoliare se non potest per propriam voluntatem. Ergo, nec per alienam spoliari poterit.

RESPONDETUR 1. Ex eo, quod aliquis alium jure spoliare non possit: non sequitur, quod illum injuriare non possit, quia fur non spoliatur Dominum jure ad rem, & tamen illum verè injuriat.

CONTRA. Injuria semper est læsio seu destructio juris, licet quia jus multiplex est, multiplex etiam sit ejus læsio. Unde fur licet non lædat jus ad rem legitimi possessoris, verè tamen lædit & aufert jus in re. Quo posito, redibit Argumentum factum.

RESPONDETUR 2. Ex eo, quod Deus non possit se spoliare suo jure; non sequitur, quod à creatura illo spoliari non possit: quia etiam maritus jure se ad uxorem spoliare non potest, & tamen ab adultero hoc jure spoliatur.

CONTRA. Quia negatur jure suo particulari non posse se spoliare maritum, licet adhuc tunc committatur adulterium. Sed quidquid sit de hoc, hoc ipso spoliatus, ut dicit Respondens, jure suo maritus caret illo jure, nullo autem jure, ex dictis supra, suo, carere potest Deus.

RESPONDETUR 3. Disparitatem esse: quia causa mali debet esse defectiva, adeoque creatura; & cum spoliare Deum jure suo sit malum, non poterit rejici in Deum, poterit in creaturâ.

CONTRA. Reditur ad Argumentum. Quamvis Deo ratio injuriæ sui ipsius tribui non possit, tamen nec creaturæ tribui potest, si Deus manet in jure suo expeditus, illudque amittere non possit. Sed Deus, ut probatum supra, debet semper ex vi suæ essentiae manere in dominio suo, & jure. Ergo non manet injuriatus.

PROBATUR 3. Tum quia. Si nihil repugnet, debemus Deo tribuere jus quam perfectissimum in res, in quas habet jus; perfectius autem est jus, quod est inviolabile, & hanc propositionem ostendit inductio: nam jus plebej, quia à pluribus etiam sine injuria adimi potest, minus est jure nobili, & jus nobile minus est jure regali: quia juri regali, titulo alti domini subordinatur, jus autem regale vel Reipubl. nulli alteri subordinatur. Quod ipsum in hoc resolvi potest: quia dominium omne est potestas, hinc